JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PAOLO MENGOZZI

24 päivänä toukokuuta 2007 [1]

1. Tällä ennakkoratkaisupyynnöllä Ruotsin Högsta domstolen esittää yhteisöjen tuomioistuimelle kysymyksiä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 [2] 6 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

2. Kysymykset liittyvät asiaan, jossa Högsta domstolenia on pyydetty ratkaisemaan, onko Göteborgs tingsrättillä toimivalta käsitellä riita-asia, jonka Olle Arnoldsson on pannut tässä tuomioistuimessa vireille Yhdistyneen kuningaskunnan oikeuden mukaan perustettua yhtiötä Freeport Leisure plc:tä (jäljempänä Freeport plc) vastaan.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

3. On tunnettua, että kun Amsterdamin sopimuksella laajennettiin yhteisön toimivaltaa yksityisoikeudellisia asioita koskevan oikeudellisen yhteistyön alalla, siinä määrättiin erityisestä oikeudellisesta perustasta, jolla tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty Brysselin yleissopimus (jäljempänä Brysselin yleissopimus) siirrettiin yhteisön toimivaltaan.

4. Asetuksessa N:o 44/2001 (ns. Bryssel I -asetus), joka on annettu EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan 1 kohdan perusteella, vahvistetaan Brysselin yleissopimukseen nähden jatkuvuutta noudattaen [3] uusi yhteisön säännöstö, joka koskee siviili- ja kauppaoikeudellisen tuomiovallan käyttöä riita-asioissa, joihin liittyy rajatylittäviä teki-

1 – Alkuperäinen kieli: italia.

2 – EYVL 2001, L 12, s. 1.

3 – Ks. erityisesti asetuksen 5 ja 19 perustelukappale.

jöitä, ja näissä asioissa annettujen tuomioiden liikkuvuutta. [4]

5. Asetuksen N:o 44/2001 II luvussa määritellään tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevat yhteiset säännöt. Tämän luvun 1 jakso sisältää yleiset säännökset, ja siihen kuuluvat 2–4 artikla, joissa määritellään tarkasteltavana olevan säännöstön henkilöllinen soveltamisala.

6. Asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu."

4 – Asetus N:o 44/2001 velvoittaa kaikkia jäsenvaltioita lukuun ottamatta Tanskaa, joka ei ole käyttänyt perustamissopimuksen IV osaston nojalla hyväksyttyjen yhteisön toimien osalta opting in -mahdollisuutta, mistä määrätään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen liitteenä olevassa pöytäkirjassa N:o 5. Brysselin yleissopimus koskee siis edelleen Tanskaa, kunnes tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 19.10.2005 tehty Euroopan yhteisön ja Tanskan kuningaskunnan välinen sopimus (EUVL L 299, s. 62) tulee voimaan; tällä sopimuksella Bryssel I -asetuksen säännösten soveltamisala on laajennettu koskemaan Tanskaa. Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia, joilla on pöytäkirjan N:o 4 perusteella sama opting in -mahdollisuus, tämä asetus sitä vastoin velvoittaa alusta alkaen, koska nämä ovat ilmoittaneet valitsevansa sen soveltamisen.

7. Asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla."

8. Asetuksen N:o 44/2001 II luvun Erityinen toimivalta -nimiseen 2 jaksoon sisältyvät 5–7 artikla. Nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta on aiheellista viitata erityisesti eräisiin 5 ja 6 artiklan säännöksiin, joiden mukaan kanne sellaista henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, voidaan kantajan harkinnan mukaan nostaa vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvään yleiseen oikeuspaikkaan nähden vaihtoehtoisissa oikeuspaikoissa, joihin riita-asialla on erityisiä liittymiä.

9. Asetuksen 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

– –

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

– –"

10. Asetuksen 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös:

1) jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin;

2) jos kanne koskee takaus- tai takautumisvaatimusta tai sivullisvaatimusta, siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, jollei alkuperäistä kannetta ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne häntä vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen;

– –"

II Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

11. Pääasian tosiseikoista, jotka ilmenevät ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ja asiakirja-aineistosta, voidaan esittää seuraava yhteenveto.

12. Olle Arnoldsson, joka on pääasiassa vastapuolena, työskenteli Villages des Marques S.A. -yhtiössä (jäljempänä Villages des Marques), joka on vuodesta 1996 lähtien etsinyt Euroopasta niin sanotuille factory outleteille (merkkituotemyymälöiden keskuksille) soveltuvia paikkoja ja kehittänyt näitä koskevia hankkeita.

13. Eräät näistä hankkeista, erityisesti Ruotsissa sijaitsevaa Kungsbackaa koskeva hanke, luovutettiin Freeport plc:lle, jonka kotipaikka on Isossa-Britanniassa, ja vastike oli tietty prosenttiosuus kunkin kohteen markkina-arvon ja kyseisen hankkeen kehittämiskus-

tannusten erotuksen muodostamasta arvonlisästä. Sen mukaan, mitä ilmenee Arnoldssonin yhteisöjen tuomioistuimelle esittämien huomautusten liitteenä olevasta asiakirja-aineistosta, Freeport plc ja Villages des Marquesin emoyhtiö Trading Places Ltd tekivät 15.9.1999 joint venture -sopimuksen muodossa sopimuksen, joka koski muun muassa Kungsbackaa. [5]

14. Kungsbackan luovutusta koskevissa neuvotteluissa 11.8.1999 Freeport plc:n edustaja ja Arnoldsson sopivat suullisesti, että Freeport plc sitoutuu maksamaan toiselle sopimuspuolelle 500 000 Englannin puntaa (GBP) success fee -palkkiona, kun Kungsbacka avataan (jäljempänä sopimus). Freeport plc vahvisti tämän sopimuksen 13.9.1999 faksilla, jossa todettiin muun muassa, että maksun suorittaa kohteen omistava yhtiö.

15. Kungsbacka avattiin virallisesti 15.11.2001. Kohteen omistaa Freeport Leisure (Sweden) AB (jäljempänä Freeport AB), jonka Freeport plc omistaa kokonaan samoin kokonaan omistamansa tytäryhtiön Freeport Leisure (Netherlands) BV:n kautta. Freeport AB oli rekisteröity Ruotsissa 13.9.1999 eri toiminimellä, ja Freeport-konserni oli hankkinut sen omistukseensa keväällä 2000.

16. Kun kohde oli avattu, Arnoldsson pyysi Freeport AB:tä ja Freeport plc:tä maksamaan sopimuksen mukaisen palkkion. Koska summaa ei maksettu Arnoldssonille, hän nosti 5.2.2003 molempia yhtiöitä vastaan kanteen Göteborgs tingsrättissä, jonka tuomiopiirissä oli Freeport AB:n kotipaikka, vaatien, että yhtiöt oli yhteisvastuullisesti velvoitettava maksamaan hänelle 500 000 GBP tai vastaava määrä Ruotsin kruunuina korkoineen.

17. Perusteeksi Göteborgs tingsrättin toimivallalle Freeport plc:n osalta Arnoldsson vetosi asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan.

18. Freeport plc väitti ensisijaisesti, että ruotsalainen tuomioistuin ei ollut toimivaltainen, ja se kiisti, että säännöstä, johon kantaja oli vedonnut, voitaisiin soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan.

5 – Freeport plc, Trading Places Ltd ja Villages des Marques tekivät samana päivänä vastaavan sopimuksen, joka koski ranskalaisia kohteita.

19. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien toteamusten mukaan Freeport plc väitti erityisesti, että sitä vastaan nostettu kanne perustui sopimukseen, kun taas Freeport AB:tä vastaan nostettu kanne saattoi perustua vain sopimukseen perustumattomaan – syntyneeksi väitettyyn – vastuuseen, koska sen lisäksi, että tämä yhtiö ei ollut sopimuksen osapuoli, sitä ei edes ollut olemassa silloin, kun kyseinen sopimus tehtiin. Freeport plc:n mukaan Freeport AB:hen kohdistettu kanne on täysin perusteeton, koska Ruotsin oikeuden mukaan sopimuksesta ei voi aiheutua velvollisuuksia kolmannelle. Freeport plc:n mukaan ei siis ole mitään ristiriitaisten tuomioiden vaaraa, jos eri tuomioistuimet ratkaisevat Freeport plc:tä ja Freeport AB:tä vastaan nostetut kanteet. Viimeksi mainittuun kohdistettu kanne on siis nostettu pelkästään siinä tarkoituksessa, että kanne Freeport plc:tä vastaan saataisiin nostettua ruotsalaisessa tuomioistuimessa.

20. Arnoldsson totesi vastauksessaan, että molempia yhtiötä vastaan nostetuilla kanteilla oli sama sopimusoikeudellinen perusta. Arnoldssonin mukaan silloin, kun sopimus tehtiin, Freeport plc:n edustajat toimivat sekä tämän yhtiön että Freeport AB:n lukuun, ja viimeksi mainittu oli Freeport-konsernin osaksi tultuaan hyväksynyt maksumääräyksen, jonka Freeport plc oli antanut sille sopimuksen välityksellä. Arnoldssonin mukaan Freeport AB:n ja hänen välillä on vähintäänkin sopimussuhteen kaltainen oikeussuhde.

21. Göteborgs tingsrätt hylkäsi Freeport plc:n oikeudenkäyntiväitteen toimivallan puuttumisesta. Freeport plc haki tähän päätökseen muutosta Hovrätten för Västra Sverigessä, joka pysytti päätöksen.

22. Freeport plc saattoi asian Högsta domstolenin käsiteltäväksi, ja tämä katsoi, että asian ratkaisemiseksi on tarpeen esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko kannetta, joka perustuu väitteeseen annetun sitoumuksen perusteella syntyneestä osakeyhtiön maksuvelvollisuudesta, pidettävä sopimukseen perustuvana asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohtaa sovellettaessa, vaikka se, joka antoi sitoumuksen, ei sen antaes-

saan ollut yhtiön edustaja eikä valtuutettu?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, edellyttääkö 6 artiklan 1 alakohdan mukainen toimivalta kyseisessä säännöksessä nimenomaisesti asetettujen vaatimusten lisäksi sitä, että kannetta sitä vastaan, jonka kotipaikka on tuomioistuinvaltiossa, ei ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne toista vastaajaa vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan tämän kanteen?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko arvioitaessa 6 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua ristiriitaisten tuomioiden vaaraa otettava jollain muulla tavalla huomioon sitä vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on tuomioistuinvaltiossa, nostetun kanteen menestymismahdollisuus?"

III Menettely yhteisöjen tuomioistuimessa

23. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan nojalla kirjallisia huomautuksia ovat yhteisöjen tuomioistuimelle esittäneet Arnoldsson, Freeport plc ja komissio.

IV Tapauksen tarkastelu

A *Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*

24. Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pääasiallisesti pyytää yhteisöjen tuomioistuinta selventämään, perustuuko Arnoldssonin Freeport AB:tä vastaan nostama kanne ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä esiin tuodut olosuhteet huomioon ottaen sopimukseen.

25. Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevaan päätökseen sisältyvistä tiedoista ilmenee, että tämä kysymys on seurausta Högsta domstolenin käsityksestä, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan soveltaminen edellyttää, että vastaajaa, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, jossa asiaa käsittelevä tuomioistuin sijaitsee, vastaan nostetun kanteen, ja vastaajaa, jonka kotipaikka on muualla kuin tässä valtiossa,

vastaan nostetun kanteen *peruste on sama.* Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee myös, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen edellä mainittu käsitys perustuu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Réunion européenne ym. antaman tuomion [6] tulkintaan.

26. Ennen kuin selvitän, miksi katson, että Högsta domstolen tukeutuu edellä mainitun tuomion virheelliseen tulkintaan, on syytä muistuttaa prosessuaalista yhteyttä koskevasta asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan säännöstöstä sellaisena kuin sitä on erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä täsmennetty.

27. Kuten tunnettua, tämän artiklan nykyinen sanamuoto on seurausta tulkinnasta, jonka yhteisöjen tuomioistuin esitti Brysselin yleissopimuksen vastaavasta määräyksestä asiassa Kalfelis antamassaan tuomiossa [7] ja jonka yhteisön lainsäätäjä omaksui, kun tämän sopimuksen oikeussäännöt sisällytettiin asetukseen N:o 44/2001.

28. Kyseisessä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin asetti Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 1 alakohdan soveltamisen edellytykseksi, että "kutakin vastaajaa vastaan nostettujen kanteiden välillä on yhteys". [8] Tarkastellessaan edelleen kysymystä siitä, minkätyyppistä yhteyttä vaaditaan, yhteisöjen tuomioistuin muistutti ensin, että oikeussäännöllä, joka asetetaan yleissopimuksen 22 artiklassa sen varalta, että eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan toisiinsa liittyviä kanteita, [9] ja kyseessä olleella määräyksellä oli sama tarkoitus, ja totesi sitten, että viimeksi mainittua määräystä sovelletaan "silloin, kun eri vastaajia vastaan nostetut kanteet liittyvät toisiinsa jo niitä nostettaessa eli kun niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on tarpeen, jotta vältettäisiin se, että eri oikeudenkäynneissä annetaan keskenään ristiriitaisia tuomioita". [10] Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi lisäksi, että "kansallisen tuomioistuimen on huolehdittava kussakin tapauksessa siitä, että mainittu edellytys täyttyy". [11]

29. Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan perusteella siis kanne kaikkia sellaisia vastaajia vastaan, joiden kotipaikka on eri jäsenvaltioissa, voidaan nostaa jonkun vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa, jos heihin kohdistettujen kanteiden välillä on asianmukainen ja riittävä yhteys. Tällaisen

6 – Asia C-51/97, tuomio 27.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6511).

7 – Asia 189/87, Kalfelis v. Schröder, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5565, Kok. Ep. IX, s. 749).

8 – 9 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin päätyi tähän tulkintaan todettuaan ensin, että Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 1 alakohta on poikkeus vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivallan periaatteesta ja että sitä "on tulkittava siten, ettei pääsäännön olemassaolo joudu kyseenalaiseksi", kuten "saattaisi käydä, jos kantajalla olisi oikeus nostaa kanne useampia vastaajia vastaan vain riistääkseen toimivallan sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimilta, jonka alueella jollakin näistä vastaajista on kotipaikka".

9 – Nykyinen asetuksen N:o 44/2001 28 artikla.

10 – Tuomion 12 kohta.

11 – Tuomion 12 kohta.

yhteyden on oltava olemassa kanteen nostamisajankohtana, [12] ja sen olemassaoloa arvioitaessa on otettava huomioon vaatimus, että ratkaisuja annetaan vain yksi, jotta vältettäisiin mahdollisesti ristiriitaiset tuomiot.

30. Tällainen yhteys on olemassa ennen kaikkea tapauksissa, joissa useisiin henkilöihin kohdistuvat kanteet liittyvät toisiinsa niin läheisesti, että ne täytyy nostaa samassa tuomioistuimessa, koska tuomiota ei voida antaa muutoin kuin kaikkien asianosaisten osalta. Tarkasteltavana olevassa säännöksessä ei kuitenkaan välttämättä edellytetä näin läheistä yhteyttä, [13] vaan siinä vaaditaan yhteyttä, joka riittää osoittamaan, että on perustelua, että kanteet käsitellään yhdessä, jotta vältetään ristiriitaiset tuomiot. Asetuksen 6 artiklan 1 alakohdan soveltamisalaan kuuluvat siten myös tapaukset, joissa kanteet liittyvät toisiinsa kohteeltaan tai perusteeltaan.

31. On todettava, että koska tilanteista, joissa 6 artiklan 1 alakohdan soveltaminen tulee kysymykseen, ei ole asetuksessa N:o 44/2001 esitetty tyhjentävää selvitystä, eikä sellaista ole esittänyt myöskään yhteisöjen tuomioistuin tulkitessaan tätä asetusta tai sitä edeltänyttä yleissopimusta, tähän säännökseen sisältyvän säännöstön täydentäminen on kansallisten menettelysääntöjen tehtävä. Kuten edellä mainitussa asiassa Kalfelis annetussa tuomiossa on jo todettu, [14] asiaa käsittelevän tuomioistuimen toisin sanoen kuuluu yhteisten sääntöjen puuttuessa arvioida kansallisen prosessioikeuden perusteella keskittämistarvetta, kun on kysymys tuomiovallan käyttämisestä asiassa, jossa on useita vastaajia.

32. Kun tämä on todettu, ryhdyn tarkastelemaan, onko Högsta domstolenin viittaus edellä mainitussa asiassa Réunion européenne ym. annettuun tuomioon [15] relevantti kyseisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi.

33. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin antoi ennakkoratkaisun Ranskan Cour de cassationin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin, jotka koskivat Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 ja 3 kohdan ja 6 artiklan 1 alakohdan tulkintaa. Ennakkoratkaisukysymykset oli esitetty sellaisen riita-asian yhteydessä, jossa eräät vakuutusyhtiöt, joille olivat siirtyneet Melbournesta Rungisiin meriteitse ja maitse tapahtuneen kuljetuksen päätteeksi vahingoittuneiksi todettujen tavaroiden vastaanottajana olleen ranskalaisen yhtiön oikeudet, olivat haastaneet oikeuteen kuljetuksen suorittajan, jonka kotipaikka oli Sydney, Melbourne–Rotterdam-merikuljetuksen suorittaneen aluksen alankomaalaisen

12 – Ks. asia Kalfelis, tuomion 12 kohta.

13 – Vastaavasti ks. julkisasiamies Darmonin em. asiassa Kalfelis esittämä ratkaisuehdotus, 8 kohta.

14 – Ks. tuomion 12 kohta.

15 – Alaviite 6.

laivanvarustamon ja aluksen päällikön, joka asui Alankomaissa. Créteil'n Tribunal de commerce, jonka tuomiopiiriin tavaroiden toimituspaikka Rungis kuului, katsoi, että sillä oli toimivalta käsitellä vain vakuutuksenantajien australialaista kuljettajaa vastaan nostama kanne mutta että se ei ollut toimivaltainen muiden vastaajien osalta vaan toimivaltainen oli Rotterdamin tuomioistuin, koska alankomaalaisen laivanvarustamon oli tehtävä suorituksensa Rotterdamissa, tai Amsterdamin tuomioistuin, koska viimeksi mainitun kotipaikka oli siellä, tai Sydneyn tuomioistuin. Cour de cassationissa, jonne asia oli saatettu sen jälkeen kun Pariisin Cour d'appel oli pysyttänyt Créteil'n Tribunal de commercen ratkaisun, vakuutuksenantajat väittivät pääasiallisesti, että koska ei ollut todettu, että tavaroiden vastaanottaja olisi ollut sopimussuhteessa lainvarustamoon ja aluksen päällikköön, alempien oikeusasteiden olisi pitänyt soveltaa liittymäperusteita, joista määrätään Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa sopimukseen perustumattoman vastuun osalta, eikä 5 artiklan 1 kohtaa, joka koskee pelkästään sopimussuhteita. Toissijaisesti kantajina olevat yhtiöt huomauttivat, että eri vastaajia vastaan nostetut kanteet koskivat samaa kuljetustoimenpidettä ja että tämän vuoksi kysymys oli erottamattomasti yhteen kuuluvista asioista.

34. Kolme ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä koski Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 ja 3 kohdan tulkintaa, ja niillä pyrittiin pääasiallisesti siihen, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisisi, perustuivatko vakuutuksenantajien alankomaalaista laivanvarustamoa ja aluksen päällikköä kohtaan esittämät vaatimukset sopimukseen vai eivät, ja myös, miten tulkitaan 5 artiklan 3 kohdassa olevaa käsitettä "paikkakunta, missä vahingon aiheuttanut teko sattui".

35. Neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellä Cour de cassation sitä vastoin kysyi yhteisöjen tuomioistuimelta, "voidaanko sellaista vastaajaa vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, nostaa kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa, jossa on vireillä asia sellaista toista saman asian vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka ei ole missään sopimusvaltiossa, sillä perusteella, että kysymys on erottamattomasti yhteen kuuluvista asioista, eikä pelkästään toisiinsa liittyvistä asioista". [16]

36. Vastatessaan tähän kysymykseen yhteisöjen tuomioistuin totesi ensin, että Brysselin yleissopimuksen 22 artiklan soveltamisen edellytykset eivät täyttyneet kyseessä olevassa asiassa, [17] ja viittasi sitten yleissopimuksen 6 artiklan 1 alakohtaan ja täsmensi, että tämän määräyksen soveltaminen edellyttää, että "kysymyksessä oleva asia on saatettu

16 – Tuomion 13 kohta.
17 – Tuomion 38–41 kohta.

jonkin vastaajan kotipaikan tuomioistuimen käsiteltäväksi", [18] mikä edellytys ei täyttynyt kyseessä olevassa asiassa. [19]

37. Vaikka tämä toteamus sellaisenaan riitti sulkemaan pois mahdollisuuden vedota pääasiassa yleissopimuksen 6 artiklan 1 alakohtaan ja vastaamaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykseen, yhteisöjen tuomioistuin jatkoi päättelyään viittaamalla edellä mainitussa asiassa Kalfelis annetussa tuomiossa [20] tehtyyn täsmennykseen tämän määräyksen soveltamisedellytyksistä [21] sekä tämän tuomion kohtaan, jossa on todettu, että tuomioistuin, joka on yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan nojalla toimivaltainen käsittelemään kanteen siltä osin kuin se perustuu sopimukseen perustumattomaan vahingonkorvausvastuuseen, ei ole toimivaltainen käsittelemään samaa kannetta siltä osin kuin se perustuu sopimukseen perustuvaan vahingonkorvausvastuuseen. [22]

Yhteisöjen tuomioistuin päätteli tuomion 50 kohdassa, johon Högsta domstolen viittaa ennakkoratkaisupyynnössään, että "edellä esitetystä seuraa, että samassa vahingonkorvauskanteessa esitettyä kahta vaatimusta, jotka on kohdistettu eri vastaajiin ja joista toinen on sopimusperusteinen ja toinen sopimukseen perustumaton, ei voida pitää toisiinsa liittyvinä". [23]

38. Vaikka tämä viimeksi mainittu päätelmä voidaan tulkita lisäedellytykseksi, jonka yhteisöjen tuomioistuin aikoi asettaa Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 1 alakohdan soveltamiselle, verrattuna siihen, mitä asiassa Kalfelis oli jo todettu – kuten eräiden sopimusvaltioiden tuomioistuimet ovat todellakin tulkinneet sitä – katson kuitenkin, että sen ulottuvuutta on arvioitava uudelleen asettamalla se oikealla tavalla asiayhteyteensä.

39. Jos kyseessä olevan tuomion 49 ja 50 kohtaa nimittäin tarkastellaan siinä loogisessa asiayhteydessä, johon ne sijoittuvat, näyttää siltä, että niille on annettava pikemminkin se merkitys, että niissä vahvistetaan se, mitä yhteisöjen tuomioistuin on todennut jo aiemmin 14 kohdassa, eli se, että yleissopimuksen määräysten järjestelmässä yhteys voi olla tuomiovallan määräytymisperuste vain vastaajan kotipaikan tuomioistuimen eduksi. Katson erityisesti, että näissä kohdissa yhteisöjen tuomioistuin on aikonut todeta nimenomaisesti, ettei toimivallalla, joka perustuu vastaajan kotipaikkaan nähden vaihtoehtoisiin toimivaltaperusteisiin, ole merkitystä oikeudenkäyntien keskittämisen osalta vastaajapuolen prosessinyhteyden tapauksissa, ja se on pitänyt poissuljettuna, että tämä toimivalta voisi mahdollistaa useiden toisiinsa yhteydessä olevien kanteiden

18 – Tuomion 44 kohta.

19 – Tuomion 45 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin totesi lisäksi, että "jos se, että jonkin sopimusvaltion tuomioistuin katsottaisiin toimivaltaiseksi sellaisen vastaajan osalta, jolla ei ole kotipaikkaa sopimusvaltiossa, merkitsisi sitä, että toista vastaajaa vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, voitaisiin nostaa kanne samassa tuomioistuimessa muissa kuin yleissopimuksessa määrätyissä tapauksissa, yleissopimuksella tavoiteltua oikeusvarmuutta ei saavutettaisi, koska vastaajilta evättäisiin yleissopimuksen suojaavien sääntöjen turva" (tuomion 46 kohta).

20 – Alaviite 7.

21 – Tuomion 47 ja 48 kohta.

22 – Tuomion 49 kohta.

23 – Tuomion 50 kohta.

yhdistämisen, kun tämä on perusteltua vain yhden kanteen osalta.

40. Tällä tavalla on ymmärrettävä myös viittaus asiassa Kalfelis annetun tuomion kohtaan, jossa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, ettei 5 artiklan 3 kohdan nojalla toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia sopimukseen perustuvaa vahingonkorvausvastuuta koskevia näkökohtia, vaikka nämä olisi tuotu esiin samassa kanteessa. Tästä kielteisestä kannasta nimittäin seuraa, että tuomioistuin, jonka käsiteltävänä on kaksi toisiinsa liittyvää kannetta, jotka on nostettu eri vastaajia vastaan ja joista ensimmäinen perustuu sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen ja toinen sopimussuhteeseen, ei voi päättää, että kanteet on käsiteltävä yhdessä niiden välisen yhteyden vuoksi, jos se on yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan perusteella toimivaltainen [24] käsittelemään ensimmäisen kanteen mutta sillä ei ole itsenäisesti omaa toimivaltaa toisen kanteen osalta (esimerkiksi silloin, kun sopimusvelvoitteen täyttämispaikkakunta on sama kuin paikkakunta, jossa vahingon aiheuttanut teko sattui, tai kun toimivalta perustuu vastaajan kotipaikkaa koskevaan yleisperusteeseen). Kahden kanteen välinen yhteys ei näissä olosuhteissa eli siinä tapauksessa, ettei ole liittymää jonkun vastaajan kotipaikkaan, nimittäin voi olla tuomiovallan määräytymisperuste, eikä tuomiovalta voi myöskään perustua 5 artiklan 3 kohdan mukaisen toimivallan vetovoimaan, koska tämä mahdollisuus on nimenomaisesti suljettu pois oikeuskäytännössä.

41. Jos kyseessä olevan tuomion 49 ja 50 kohdalle on annettava tämä merkitys, tässä tuomiossa ei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsityksestä poiketen suljeta pois Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 1 alakohdan sovellettavuutta tapauksiin, joissa nostetaan yhtäaikaisesti sopimukseen perustuvia ja sopimukseen perustumattomia kanteita, kunhan niitä koskevat oikeudenkäynnit keskittyvät *jonkun vastaajan kotipaikan tuomioistuimeen.*

42. Asiassa Réunion européenne ym. annetun tuomion 49 ja 50 kohdan tässä ehdotettu tulkinta, jonka päälinjoihin komissio yhtyy, on sopusoinnussa sen kanssa, mitä yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa Kalfelis antamassaan tuomiossa, ja yleisemmin Brysselin yleissopimuksen määräysten (tällä hetkellä asetuksen N:o 44/2001 säännösten) järjestelmän kanssa.

43. Yhtäältä tulkinta noudattaa linjaa, joka on viitoitettu asiassa Kalfelis annetussa tuomiossa, jonka perusteella se, että asioiden välillä on – tässä tuomiossa yksilöidyin tavoin – yhteys, on *ainoa objektiivinen edellytys* 6 artiklan 1 alakohdan soveltamiseen, kun taas ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ehdottama tulkinta merkitsee asiallisesti sellaisen lisäedellytyksen käyttöön ottamista, jonka mukaan eri vastaajia

24 – Tämä pätee kuitenkin yleisesti kaikissa tapauksissa, joissa toimivalta määritetään sellaisten liittymäperusteiden perusteella, joissa jätetään huomiotta vastaajan kotipaikka.

vastaan nostetuilla kanteilla on oltava täysin sama perusta.

44. Toisaalta on todettava, että tämä ei ole ristiriidassa niiden ensin yleissopimuksen järjestelmällä ja sitten asetuksella N:o 44/2001 tavoiteltujen päämäärien kanssa, joihin kuuluu hyvää lainkäyttöä koskevan intressin sovittaminen yhteen sen vaatimuksen kanssa, että lisätään yksityisille oikeussubjekteille Euroopan oikeudellisella alueella annettavaa oikeusturvaa, kun taas kyseessä olevan tuomion toisenlainen tulkinta, kuten se, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ehdottaa, uhkaa *supistaa aiheettomasti 6 artiklan 1 alakohdan soveltamisalaa* tekemällä prosessiekonomiaan liittyvät tavoitteet tyhjiksi *ilman, että tämä olisi perusteltua sen vaatimuksen vuoksi, että on suojattava vastaajan kotipaikan keskeistä asemaa tuomioistuimen toimivallan määräytymistä koskevana yleisenä perusteena* tai turvattava ennakoitavuus tuomioistuimen toimivallan määrittämisessä.

45. Edellä esitetyn perusteella katson, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys on seurausta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön virheellisestä tulkinnasta ja että kysymyksellä ei ole merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta. Jos asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohtaa nimittäin sovelletaan myös siinä tapauksessa, että on nostettu yhtä aikaa sopimukseen perustuvia ja sopimukseen perustumattomia kanteita, Högsta domstolenin käsiteltävänä olevan riidan ratkaiseminen ei edellytä, että määritetään etukäteen, onko peruste, johon Arnoldssonin Freeport AB:hen kohdistama vaatimus nojautuu, sopimusperusteinen vai ei.

46. Siirryn siten käsittelemään Högsta domstolenin toista ja kolmatta kysymystä.

B *Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys*

47. Toisella ja kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellä, jotka on mielestäni tarkoituksenmukaista käsitellä yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pääasiallisesti kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta yhtäältä, edellyttääkö asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan soveltaminen, että varmistutaan siitä, ettei kannetta sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, jossa asiaa käsittelevä tuomioistuin sijaitsee, ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne toista vastaajaa vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen, [25] ja toisaalta siinä tapauksessa, että tähän

25 – Högsta domstolen viittaa tältä osin 6 artiklan 2 alakohtaan, jossa säädetään nimenomaisesti tällaisesta edellytyksestä.

vastataan kieltävästi, vaikuttaako se, että kantaja pyrkii tähän tavoitteeseen, siihen, miten arvioidaan tämän kanteen menestymismahdollisuutta tutkittaessa, onko olemassa asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua ristiriitaisten tuomioiden vaaraa. [26]

48. Mielestäni edellä mainituissa kysymyksissä tuodaan – kylläkin tulkintapyynnön kohteena olevan säännöksen soveltamisalaan rajoittuvin ilmaisuin – esiin vaikea kysymys siitä, mitkä rajat koskevat asetuksessa N:o 44/2001 säädettyjen tuomiovaltaperusteiden käyttöä petos- tai väärinkäytöstarkoituksessa. En aio – eikä mielestäni ole tämän asian ratkaisemiseksi tarpeen – käsitellä tätä ongelmakokonaisuutta yleisluonteisesti, joten tyydyn esittämään vain sellaisia näkökohtia, jotka ovat ehdottoman tarpeellisia ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien kysymysten tutkimiseksi, pitäen kylläkin mielessä, kuinka vaikea on peruskysymyksenasettelu alalla, johon nämä näkökohdat liittyvät.

49. Kuten on jo voitu todeta, asetuksen N:o 44/2001 säännösten järjestelmässä (kuten jo sitä ennen yleissopimuksen määräysten järjestelmässä) se, että 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen prosessuaalisen yhteyden tapausten osalta säädetään erityisestä tuomioistuimen toimivaltaa koskevasta liittymästä, on perusteltua prosessiekonomiaa ja tuomioiden yhdenmukaisuutta koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi.

26 – Vaikka ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeva päätös on tältä osin muotoiltu epäselvästi, kolmannen kysymyksen sisältö ja se, miten se liittyy edelliseen kysymykseen, voidaan mielestäni oikein tiivistää tällä tavalla.

50. On myös todettu, että tämän liittymän sovellettavuutta heikentää vaatimus, että on vältettävä sitä, että supistetaan aiheettomasti vastaajan kotipaikasta muodostuvan yleisen perusteen soveltamisalaa heikentäen oikeusvarmuutta tuomioistuimen toimivallan määrittämisen osalta tai mahdollistetaan epäsuorasti ja enemmän tai vähemmän järjestelmällisesti asian vireillepanon kantajan kotipaikan tuomioistuimessa, mitä yhteisön lainsäätäjä (ja jo sitä ennen Brysselin yleissopimus) on selvästi paheksunut.

51. Prosessuaalista yhteyttä koskevia asetuksen säännöksiä tulkittaessa on siis mielestäni lähdettävä liikkeelle vuoropuhelusta hyvää lainkäyttöä koskevan intressin ja sen välillä, että kunnioitetaan vastaajan kotipaikan keskeistä asemaa yleisenä tuomiovallan liittymäperusteena.

52. Kun tämä on todettu, on heti aluksi huomautettava, että koska liittymäperusteet, joista säädetään 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa sen varalta, että vastaajia on useita tai että kysymys on takaus- tai takautumisvaatimusta tai sivullisvaatimusta koskevasta kanteesta, ovat vaihtoehtoja siihen perusteeseen nähden, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin on vastaajan kotipaikan tuomioistuin, kantajalla on tältä osin *valintaoikeus*, jota hän käyttää todennäköisesti niin, että hän ottaa huomioon oman intressinsä siihen, että riita-asia pannaan vireille mieluummin tietyssä oikeuspaikassa kuin jossakin toisessa. Tämä vaikutus seuraa luonteenomaisesti asetuksen säännösten järjestelmästä, ja sitä on vaikea tehdä tyhjäksi, koska oikeussub-

jektia, joka aikoo nostaa kanteen "Euroopan oikeudellisen alueen" sisällä, ei voida estää käyttämästä tämän järjestelmän tarjoamaa mahdollisuutta valita – asetuksen sääntöjä noudattaen – hänelle parhaiten sopiva oikeuspaikka. [27]

53. Samalla kun tässä järjestelmässä tunnustetaan tällainen valintaoikeus, siinä kuitenkin säädetään eräistä mekanismeista sen mahdollisuuden rajoittamiseksi, että valintaoikeutta käytetään petos- tai väärinkäytöstarkoituksessa.

54. Kyseessä olevien säännösten soveltamista koskee ennen kaikkea eräs yhteinen edellytys, joka on myös tärkein rajoitus niissä säädettyjen vaihtoehtoisten oikeuspaikkojen käytettävyydelle ja joka on se, että *riita-asioiden keskittämiseen on oltava todellinen ja kyseisenä ajankohtana olemassa oleva intressi*, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen on arvioitava kokonaisvaltaisesti ottamalla huomioon *objektiiviset* arviointiperusteet, jotka liittyvät sen käsiteltäväksi saatettuihin asioihin luonteenomaisesti, kuten se, kuinka tiivis on asioiden välinen yhteys ja kuinka lähellä oikeuspaikka on.

55. Takaus- tai takautumisvaatimusta tai sivullisvaatimusta koskevissa asioissa, joissa kanteella pääsääntöisesti on luontainen yhteys alkuperäiseen kanteeseen [28] ja joissa toisin kuin 6 artiklan 1 kohdan mukaisissa vastaajapuolen prosessinyhteyden tapauksissa oikeudenkäynnit eivät välttämättä keskity vastaajan tai sivullisen kotipaikan tuomioistuimeen, tätä koskevan liittymäperusteen soveltamiselle on asetettu lisärajoitus jättämällä sen ulkopuolelle nimenomaisesti tilanteet, joissa ilmenee, että alkuperäinen kanne on nostettu ainoastaan siinä tarkoituksessa, että kanne vastaajaa vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, "joka muutoin olisi ollut toimivaltainen" tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen. [29]

56. On todettava, että tämä rajoitus, joka ilmenee asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 2 kohdasta, on esteenä tässä kohdassa säädetyn tuomiovaltaa koskevan liittymäperusteen soveltamiselle sekä silloin, kun perustetta käytetään *petosluonteisesti*, että silloin, kun perusteen käyttäminen ilmenee siten, että kantajalla olevaa valintaoikeutta

27 – Tietyissä rajoissa forum shopping, kun sen ymmärretään julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin määritelmän mukaisesti olevan sitä, että "oikeuspaikka valitaan sen mukaan, mitä etuja kyseisessä paikassa sovellettavasta aineellisesta (tai jopa prosessi-) oikeudesta voidaan saada" (ks. asiassa C-440/97, GIE Groupe Concord ym., 16.3.1999 esitetty ratkaisuehdotus, Kok. 1999, s. I-6307, erityisesti s. I-6309, alaviite 10), on kiistattomasti lainmukaista.

28 – Ks. asia C-77/04, GIE Réunion européenne ym., tuomio 26.5.2005 (Kok. 2005, s. I-4509, 30 kohta) ja julkisasiamies Jacobsin samassa asiassa 24.2.2005 esittämä ratkaisuehdotus, 32 kohta.

29 – Näyttää siltä, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa GIE Réunion européenne ym. antamassaan tuomiossa katsonut, että tämä edellytys täyttyy, kun on olemassa asianmukainen yhteys alkuperäisen kanteen ja sivullisvaatimusta koskevan kanteen välillä. Kuten jäljempänä nähdään paremmin, tämän yhteyden olemassaolo ei aina riitä sulkemaan pois petosta tai toimivaltaan kohdistuvaa väärinkäytöstä.

käytetään väärin [30] eli *eri tarkoitukseen kuin mihin sen annettu.* [31]

57. Högsta Domstolen kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, sovelletaanko tätä rajoitusta myös asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan, vaikka siinä ei nimenomaisesti säädetä siitä.

58. Komission mielestä tähän kysymykseen on vastattava kieltävästi. Se katsoo, että 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että kun kanteiden välillä on asianmukainen yhteys, kantajan tavoitteita ei voida millään tavalla tutkia. Komission mukaan tämä tulkinta saa tukea edellä mainitussa asiassa Kalfelis annetusta tuomiosta, [32] jossa on katsottu, että kanteiden välisen yhteyden olemassaoloa koskeva edellytys estää sen, että Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa kantajalle annettua valintaoikeutta voitaisiin käyttää ainoastaan siinä tarkoituksessa, että kanne jotakin vastaajaa vastaan saataisiin tutkituksi muussa kuin hänen kotipaikkansa tuomioistuimessa. [33]

30 – Oikeuskirjallisuudessa on tunnustettu, että kantajalle asetuksen N:o 44/2001 säännöksillä annettu mahdollisuus valita eri liittymäperusteiden välillä muodostaa sellaisen todellisen ja varsinaisen subjektiivisen oikeuden sisällön, joka on seurausta oikeudesta tehokkaaseen oikeusturvaan.

31 – Tämä tarkoittaa, että kantajan oikeuksille annetaan parempaa oikeusturvaa mahdollistamalla se, että eri oikeussubjekteihin kohdistetut toisiinsa liittyvät vaatimukset keskitetään yhteen oikeudenkäyntiin.

32 – Alaviite 7.

33 – Ks. tuomion 8 ja 9 kohta.

59. Komission ehdottamaan tulkintaan ei mielestäni voida yhtyä.

60. Ennen kaikkea on todettava, että en yhdy asiassa Kalfelis annetun tuomion edellä esitettyyn tulkintaan. Mielestäni tästä tuomiosta ei voida päätellä muuta kuin että yhteisöjen tuomioistuin aikoi asettaa *oletamaksi*, että kyse ei ole petoksesta tai väärinkäytöstä, kun on olemassa sen edellyttämä nimenomainen yhteys. [34] Eräässä myöhemmässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on sitä paitsi selvästi osoittanut, että sen mielestä tämä olettama voidaan kumota, jos olosuhteiden perusteella voidaan todeta, että kyseisessä säännöksessä säädettyä tuomiovallan liittymäperustetta käytetään petos- tai väärinkäytöstarkoituksessa. [35]

34 – Sama olettama on ilmeisesti hyväksytty myös edellä alaviitteessä 28 mainitussa asiassa GIE Réunion européenne ym. annetussa tuomiossa, ks. 32 ja 33 kohta.

35 – Ks. asia C-103/05, Reisch Montage, tuomio 13.7.2006 (Kok. 2006, s. I-6827), jonka 32 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin muistuttaa, että "asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdassa ilmaistua erityistä toimivaltaa koskevaa sääntöä ei voida tulkita siten, että kantaja voisi sen nojalla nostaa kanteen useita vastaajia vastaan ainoastaan saadakseen jonkin vastaajista pois tämän kotipaikan tuomioistuimen tuomiovallan piiristä", mutta katsoo kuitenkin, ettei pääasiassa ole kyse tällaisesta tilanteesta. Ennakkoratkaisukysymys oli noussut esiin itävaltalaisessa tuomioistuimessa vireillä olleessa oikeudenkäynnissä, joka koski kahta erillistä kannetta, joista toinen oli nostettu sellaista henkilöä vastaan, jonka kotipaikka oli Itävallassa ja jota kohtaan oli aiemmin aloitettu konkurssimenettely, ja toinen sellaista yhtiötä vastaan, joka oli edellä mainitun henkilön takaaja. Koska ensin mainittua vastaajaa vastaan nostettu kanne jätettiin tutkimatta sen vuoksi, että konkurssi oli kansallisen lainsäädännön mukaan prosessineste, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohti, voiko kantaja näissä olosuhteissa lainmukaisesti vedota 6 artiklan 1 alakohtaan osoittaakseen, että asiaa käsittelevä tuomioistuin on toimivaltainen toisen vastaajan osalta. Vaikka kanteiden välillä kiistatta oli yhteys, yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin osoitti selvästi, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan mukainen asiaa käsittelevän tuomioistuimen toimivalta voidaan kyseenalaistaa, jos siihen vetoaminen merkitsee väärinkäyttöä. Seikka, jonka vuoksi yhteisöjen tuomioistuin tässä tapauksessa katsoi, ettei tästä ollut kysymys, ja joka ilmenee ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä, on todennäköisesti ollut se, ettei ollut näyttöä siitä, että kantaja olisi tiennyt konkurssista, ja siten siitä, että kantaja olisi ollut vilpillisessä mielessä.

61. Komission ehdottama tulkinta on lisäksi ristiriidassa sen toteamuksen kanssa, että vaikka se, että kanteiden välillä on asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa edellytetty yhteys, varmistaa, että oikeussääntöä sovelletaan tarkoituksensa mukaisesti, se ei kuitenkaan estä sitä mahdollisuutta, että kantaja käyttää tämän säännöksen mukaista tuomiovaltaperustetta ainoastaan jonkun vastaajan saamiseksi pois tämän vastaajan kotipaikan tuomioistuimen tuomiovallan piiristä, eikä se siten poista petos- tai väärinkäyttövaaraa. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi niin, että henkilöä vastaan nostetaan kanne sellaisen *fiktiivisen vastaajan* kotipaikan tuomioistuimessa, jota vastaan on siis nostettu kanne, joka on siitä huolimatta, että sillä on *objektiivisesti yhteys* toista vastaajaa vastaan nostettuun kanteeseen, *selvästi* täysin perusteeton tai jolla ei ole kantajalle mitään todellista intressiä. [36]

62. Kantani on siis, että yleisenä rajana, joka koskee asetuksessa N:o 44/2001 säädettyjen yhdenmukaisten lainvalintasääntöjen soveltamista, on se, ettei kysymys saa olla *petoksellisesta vetoamisesta tuomioistuimen toimivaltaa koskeviin sääntöihin*, jollainen toteutuu silloin, kun näiden sääntöjen soveltaminen on seurausta kantajan toimenpiteestä, jolla pyritään siihen ja josta seuraa se, että oikeudenkäynnin kohteeksi saatettu oikeussuhde saadaan pois tietyn jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallan piiristä tai kyseinen oikeudenkäynti saadaan vireille jonkin jäsenvaltion tuomioistuimissa, joilla ei ilman tätä toimenpidettä olisi ollut toimivaltaa. Yhteisöjen tuomioistuin on sitä paitsi jo tunnustanut tällaisen rajoituksen sovellettavuuden ainakin tilanteissa, joissa petos toteutetaan manipuloimalla liittymäperusteita niin, että tuomiovaltaperuste syntyy keinotekoisesti. [37]

63. Vaikeampi on sitä vastoin kysymys siitä, [38] onko asetuksen N:o 44/2001 sään-

36 – Kansallisessa oikeudenkäynnissä, joka johti yhteisöjen tuomioistuimen edellisessä alaviitteessä mainitussa asiassa Reisch Montage antamaan tuomioon, olisi siten esimerkiksi voitu arvostella vetoamista asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan mukaiseen tuomiovaltaperusteeseen, jos kantajan vilpillisestä mielestä olisi varmistuttu.

37 – Ks. asiassa C-106/95, MSG, 20.2.1997 annettu tuomio (Kok. 1997, s. I-911), joka koski Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan tulkintaa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tuomion 31 kohdassa, että "joskin sopimuspuolet voivat erityisiä muotomääräyksiä noudattamatta vapaasti sopia, että paikka, jossa sopimusvelvoitteet täytetään, ei ole sama kuin sopimukseen sovellettavan lainsäädännön mukaan määräytyvä paikka, he eivät kuitenkaan voi yleissopimuksessa määrätty järjestelmä huomioon ottaen pelkästään toimivaltaisesta tuomioistuimesta määrätäkseen sopia sellaisesta sopimusvelvoitteiden täyttämispaikasta, jolla ei ole mitään todellista liittymää sopimukseen ja jossa sopimukseen perustuvia velvoitteita ei sopimuksen sanamuodon mukaan voitaisi täyttää". Ks. myös asia 220/84, Malhé, tuomio 4.7.1985 (Kok. 1985, s. 2267).

38 – Tämä kysymys on osa yleisempää kysymystä, joka koskee mekanismeja, jotka mahdollistavat asetuksen säännösten väärinkäytön toteamisen ja lopettamisen ja viime kädessä forum shopping malukseksi määritellyn toiminnan torjumisen. Vaatimus ensin yleissopimuksen määräysten ja sitten asetuksen N:o 44/2001 säännösten tehokkaan vaikutuksen ja yhdenmukaisen soveltamisen takaamisesta niin, että säilytetään näissä määräyksissä ja säännöksissä käytettyjen liittymäperusteiden objektiivinen merkitys, joka on tarpeen tuomiovaltaperusteen ennakoitavuuden turvaamiseksi, on saanut yhteisöjen tuomioistuimen säilyttämään tältä osin erityisen varovaisen kannan, jota on arvosteltu oikeuskirjallisuudessa. Ks. erityisesti asiassa C-159/02, Turner, 27.4.2004 annettu tuomio (Kok. 2004, s. I-3565), jossa oli kysymys anti-suit injunction -kieltomääräyksestä, ja asiassa C-116/02, Gasser, 9.12.2003 annettu tuomio (Kok. 2003, s. I-14693), jossa oli kysymys vireilläolovaikutuksesta.

nösten järjestelmässä mahdollista katsoa, että *oikeuspaikan valintaoikeuden väärinkäyttö* on yleisesti kiellettyä, ja estääkö tällainen väärinkäyttö tuomioistuimen toimivallan syntymisen ja rajoittaa siten yhdenmukaisten lainvalintasääntöjen sovellettavuutta [39] vai vaikuttaako se pelkästään kanteen tutkittavaksi ottamiseen [40] mutta ei asetuksen säännösten perusteella tapahtuneeseen toimivallanjakoon.

64. Kuten olen huomauttanut, en aio tässä yhteydessä käsitellä tätä kysymystä sen perusteellisemmin. On jo voitu todeta, että vaikka asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 2 kohdassa säädetyn tuomiovallan liittymäperusteen sovellettavuutta rajoittava kielto on muotoiltu niin, että se kattaa sekä petostilanteet että tilanteet, joissa oikeuspaikan valintaoikeutta käytetään väärin, en näe mitään – etenkään asetuksen säännösten yhdenmukaista soveltamista ja itsenäistä tulkintaa koskeviin vaatimuksiin liittyvää – syytä, joka estäisi soveltamasta tätä kieltoa myös 6 artiklan 1 kohdassa säänneltyihin tilanteisiin.

65. Paitsi että yhteisöjen tuomioistuin on jo implisiittisesti hyväksynyt 6 artiklan 2 kohdassa säädetyn kiellon tällaisen analogisen laajentamisen, [41] laajentaminen mahdollistaa erityisesti sen, että voidaan estää 6 artiklan 1 kohdan soveltaminen tilanteisiin, jotka eivät kuulu sen luonnolliseen soveltamisalaan, tai vetoaminen siinä säädettyyn tuomiovaltaperusteeseen, kun osoittautuu, että tällä pyritään palvelemaan intressejä, jotka eivät ole suojaamisen arvoisia.

66. Siltä osin kuin on kysymys tämän kiellon noudattamisen valvonnasta, on todettava, että asiaa käsittelevän tuomioistuimen kuuluu varmistua siitä, pyritäänkö asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaan turvautumisella siitä huolimatta, että eri vastaajia vastaan nostettujen kanteiden välillä on objektiivisesti yhteys, ainoastaan siihen, että kanne jotakin vastaajaa vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin hänen kotipaikkansa tuomioistuimessa. On mielestäni kuitenkin tarpeen lisätä, että sen välttämiseksi, että tämän säännöksen soveltamisalaa supistetaan aiheettomasti, riittävänä todisteena siitä, että kantajan aikomuksena on petos tai väärinkäyttö, ei voida pitää sitä, että kanne, joka on nostettu sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on asiaa käsittelevän tuomioistuimen sijaintijäsenvaltiossa, *vaikuttaa perusteettomalta*, vaan kanteen on nostamisajankohtanaan sitä vastoin oltava *selvästi* täysin perusteeton – siinä määrin, että se on *keinotekoinen* – tai vailla mitään todellista intressiä kantajan kannalta.

39 – Kuten asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 2 alakohdan ja sitä ennen Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 2 alakohdan tapauksessa.

40 – Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten määrittäminen on kansallisen prosessioikeuden tehtävä, ja tätä rajoittaa ainoastaan se, että kansallisen prosessioikeuden soveltamisella ei saa vaarantaa yleissopimuksen mukaisten toimivaltasääntöjen tehokasta vaikutusta (asia C-365/88, Hagen, tuomio 15.5.1990, Kok. 1990, s. I-1845, 17–20 kohta).

41 – Ks. edellä alaviitteessä 35 mainittu asia Reisch Montage.

67. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien tietojen perusteella katson, ettei Arnoldssonin Freeport plc:tä vastaan nostamalla kanteella ole tällaisia ominaispiirteitä.

68. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa toiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen mukaan kantaja ei saa nostaa kanteita useita vastaajia vastaan ainoastaan siinä tarkoituksessa, että kanne jotakuta vastaajaa vastaan saataisiin tutkituksi muualla kuin sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa on tämän vastaajan kotipaikka, myöskään silloin, kun näiden kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin.

69. Koska kolmas ennakkoratkaisukysymys on esitetty siltä varalta, että toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, ja koska ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa tähän myöntävästi, totean pelkästään, että kun asiaa käsittelevä tuomioistuin asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdassa edellytetyin tavoin arvioi ristiriitaisten tuomioiden vaaraa, sen on otettava huomioon kaikki merkitykselliset tekijät.

70. Katson komission tavoin, että tämän tutkiminen voi sisältää myös arvion siitä, onko kanteella joka on nostettu sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, jossa asiaa käsittelevä tuomioistuin sijaitsee. Tällä voi olla konkreettista merkitystä ristiriitaisten tuomioiden vaaran poissulkemiseksi vain, jos tällaisen kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi tai kanne on täysin perusteeton.

71. On kuitenkin korostettava, että tälle kannalle on ilmeisesti esteenä käsitys, johon yhteisöjen tuomioistuin päätyi edellä mainitussa asiassa Reisch Montage antamassaan tuomiossa, kun se katsoi, ettei se, että kanteen, joka oli nostettu sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka oli asiaa käsittelevän tuomioistuimen sijaintijäsenvaltiossa, tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat kansallisessa lainsäädännössä säädetyn prosessinesteen vuoksi, voinut vaikuttaa mahdollisuuteen vedota asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohdan mukaiseen tuomiovaltaperusteeseen sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa. [42]

42 – Julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin tässä asiassa esittämässä ratkaisuehdotuksessa päädyttiin päinvastaiseen käsitykseen.

V Ratkaisuehdotus

72. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Högsta Domstolenin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen mukaan kantaja ei saa nostaa kanteita useita vastaajia vastaan ainoastaan siinä tarkoituksessa, että kanne jotakuta vastaajaa vastaan saataisiin tutkituksi muualla kuin sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa on tämän vastaajan kotipaikka, myöskään silloin, kun näiden kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin.